

SAE Nieuwsbrief

SAE nieuws is een uitgave van de Stichting Academisch Erfgoed en verschijnt 3 keer per jaar.

Februari 2018 | nummer

49

De ontwikkeling van de 'Hogeschoolwijk' begon aan het einde van de negentiende eeuw – toen nog met incidentele uitbreidingen zuidelijk van de binnenstad.

Na de Tweede Wereldoorlog verrees er een complete universitaire wijk. Abel Streefland legt uit waarom: 'Na de oorlog kwamen heel veel nieuwe studenten naar Delft. Die pasten niet allemaal in de bestaande gebouwen. Het laatste jaar van de oorlog was de universiteit gesloten, maar in 1945 meldden zich opeens 4000 nieuwe studenten – veel meer dan ooit tevoren.'

De Technische Hogeschool, zoals de TU toen heette, had een belangrijke rol in de wederopbouw. Streefland: 'De regering vond wetenschap belangrijk. Onder meer minister-president Schermerhorn zag ingenieurs als de redders van Nederland.' Daarom investeerde het Rijk aanzienlijk in nieuwe gebouwen voor onderwijs en onderzoek. In 1947 was de planvorming klaar, in de jaren '50 werd volop gebouwd. Ook het bedrijfsleven investeerde mee: in 1951 openden twee 'proeffabrieken', betaald door de Bataafsche Petroleum Maatschappij (BPM).

Bouwen met een ideaal

De Hogeschoolwijk was een grote bouwput in de jaren '50 en '60. Er werden steeds weer nieuwe gebouwen ontworpen, de wijk breidde zich steeds verder uit. Alle nieuwe gebouwen werden links en rechts van de doorgaande Hoofdweg (tegenwoordig Mekelweg) geplaatst. Dat gebeurde niet volgens een geaccordeerd stedenbouwkundig plan. 'We vonden tijdens het onderzoek voor de tentoonstelling bijvoorbeeld een prachtig stedenbouwkundig ontwerp van Berlage,' vertelt Schoonman. 'Die is ook te zien in de tentoonstelling. En er zijn nog meer ontwerpen gemaakt. Dat is heel leuk om te vinden, maar die plannen zijn nooit echt uitgevoerd.' Streefland legt uit dat er mis-

De campus als erfgoed

Het verhaal van Delft en Eindhoven van toen tot nu

De oudste universitaire campus van Nederland staat in Delft. De tentoonstelling *Rise of a campus* vertelt het verhaal van de Delftse campus en maakt een vergelijking met de later aangelegde campus van Eindhoven.

De tentoonstelling op de bovenverdieping van de Delftse aula werd op 1 december 2017 geopend en is een pilotproject voor het erfgoedteam van de TU Delft. Jules Schoonman, verantwoordelijk voor de publiekspresentatie, en universiteitshistoricus Abel Streefland vertellen over de tentoonstelling. Schoonman: 'We wilden geen nieuw museum oprichten, maar op verschillende plekken verhalen vertellen. Deze opstelling in de aula hebben we speciaal laten ontwikkelen. We kunnen de constructie eenvoudig in een ander gebouw neerzetten als dat nodig is, en we kunnen het een volgende keer helemaal anders inrichten.'

Ingenieurs als redders van Nederland

Het thema voor de eerste tentoonstelling is gekozen in samenwerking met de faculteit bouwkunde. Schoonman: 'Zij deden een vergelijkend onderzoek naar de campussen van Eindhoven en Delft. Dat was voor ons een mooie aanleiding om onze eigen campus eens verder onder de loep te nemen.' De TU bestaat 175 jaar, maar de campus is minder oud; Delft is van oorsprong een binnenstadsuniversiteit.

Van dodenmasker tot klapschaats

De Vrije Universiteit, bij elkaar gespaard met dubbeltjes in het groene blikje op de schouw, heeft nog wel eens geworsteld met haar oorsprong en gereformeerde achtergrond. Niet dat zij er niet trots op was, maar de vraag was de laatste jaren wel hoe deze achtergrond uit te leggen viel in de 'concurrentie' om de gunst van de student en de zoektocht naar de beste onderzoekers. Is de VU nog steeds een gereformeerd bolwerk in een winderig weiland buiten de ring van Amsterdam of inmiddels een open, inclusieve, innovatieve wetenschappelijke community, onderdeel van de nieuwe bruisende Zuidas? En als het dat laatste is, hoe breng je dat in verband met de oorsprong en geschiedenis van de VU?

Toen ik vorig jaar Josje Calff mocht opvolgen als directeur van de Universiteitsbibliotheek van de VU, viel mij direct op dat er VU-breed heel positief gekeken wordt naar de activiteiten van de VU Library voor het beheer en het behoud van het VU academisch erfgoed. Verspreid op de campus en bij alle faculteiten zijn allerlei objecten aanwezig, van kristallen tot opgezette vogeltjes tot het eerste model van de klapschaats. In de kelders onder de UB ligt ook ons bredere VU- en protestants erfgoed: van het dodenmasker van Abraham Kuyper tot het partijarchief van de ARP. Josje is in 2016 een programma gestart om de VU-collecties op het gebied van kunst, archief en erfgoed in beheer te nemen en inmiddels is het meeste geïnventariseerd en geregistreerd.

Dat kwam echt op het juiste moment, want we willen de oorsprong en geschiedenis van de VU laten zien. We zijn een moderne maar ook een bijzondere universiteit: niet gereformeerd maar 'vrij van kerk en staat' en vanuit die oorsprong zijn wij nu de universiteit waar maatschappelijk belang en diversiteit voorop staat. Onderzoek is gericht op een brede maatschappelijke bijdrage en studenten met allerlei achtergronden zijn niet alleen welkom bij de VU, maar worden ook actief ondersteund en gestimuleerd. Er is nu dus een verhaal van de VU en dat willen we vertellen, maar ook laten zien. Als VU Library gaan we gaan de komende jaren veel extra aandacht geven aan de zichtbaarheid van onze erfgoedcollecties. Dit pakken wij graag samen op met onze collega's in het land, dus in de context van de SAE. En zo blijkt een ogenschijnlijk toevalligheid, een nieuwe werkomgeving voor onze SAE-coördinator bij de VU, ook net op het juiste moment te komen.

Hilde van Wijngaarden
Directeur VU Library

Foto: Aigyn Schalken

schien geen bouwkundig plan was, maar wel een ideaalbeeld: 'De Hogeschoolwijk is ontstaan vanuit het idee van de *universitas*: door de verschillende onderzoekers bij elkaar in de buurt te laten werken, leren ze van elkaar. De hoop was dat ze de weg zouden oversteken om met de burens van een andere faculteit te gaan praten. Maar dat gebeurde maar weinig'

De moderne campus

In de naoorlogse focus op wederopbouw en ontwikkeling, heeft het Rijk niet alleen geïnvesteerd in Delft: in 1956 is in Eindhoven een nieuwe Technische Universiteit geopend. Dat was de tweede van Nederland. TU/e is vanaf het begin als een campus vormgegeven. Daarbij is goed gekeken naar de Delftse lessen. Streefland: 'De Delftse campus is organisch ontstaan. Als een faculteit meer ruimte nodig had, ontwierp een nieuwe architect een nieuw pand. Het gevolg: losse panden, stuk voor stuk iconisch, maar geen samenhang. Mensen die bij de ontwikkeling van de Delftse campus betrokken waren, hebben later meegewerkt in Eindhoven. Zij hebben Eindhoven veel strakker gepland dan Delft. Eindhoven is gebouwd op een kleiner oppervlak, en er is gezocht naar meer integratie tussen de faculteiten.' Maar Streefland ziet ook overeenkomsten: 'De campussen van Delft en Eindhoven zijn beide in eerste instantie niet opgezet als een levendig gebied. Studenten woonden vooral buiten de campus, en er was weinig vermaak. Er zijn wel verbeteringen doorgevoerd, zo zijn in Delft de bibliotheek en de aula uiteindelijk vanuit de binnenstad naar de campus verplaatst. Maar in de avonden en weekenden blijft het rustig. Beide universiteiten zoeken naar mogelijkheden om dat te veranderen.'

Ook in de omgang met het specifieke campuserfgoed komen Delft en Eindhoven voor dezelfde vragen te staan. Streefland: 'Sommige gebouwen uit de jaren '50 en '60 voldoen gewoon niet meer aan de huidige eisen. Het is wel de vraag wat daar mee moet gebeuren. Kun je bijvoorbeeld beeldbepalende gebouwen gewoon slopen?'

Jan Auke Brink
Historicus en journalist

Rise of a campus

Openingstijden: maandag t/m vrijdag van 8.00 tot 22.00 uur
Locatie: tweede verdieping van de Aula van de TU Delft (Mekelweg 5)
Toegang: gratis
De tentoonstelling duurt tot het eind van dit academisch jaar (2017-2018).

Abel Streefland, foto: Jan van der Heul

Het interieur van de Artis Bibliotheek, met een deel van de collectie uitgesteld. (Mekelweg 5, foto: Hans Mulder) (beneden) en assistent-conservator Jip Binsbergen (boven). Foto: Johannes Schwartz

Gebouw Artis Bibliotheek verkocht aan Artis

Eind oktober 2017 werd het gebouw waarin de Artis Bibliotheek is ondergebracht door de Universiteit van Amsterdam verkocht aan Artis. Daarmee werd het pand weer toegevoegd aan het ensemble van de vele rijksmonumenten die de Amsterdamse diertuin rijk is. Een belangrijke voorwaarde voor verkoop was de toezegging van Artis het gebouw te renoveren. De collectie blijft onderdeel uitmaken van het erfgoed van de Universiteit van Amsterdam.

Direct na de oprichting van het genootschap *Natura Artis Magistra* ('de natuur is leermeesteres van kunst en wetenschap') in 1838, werd een begin gemaakt met de aanleg van een bibliotheek met natuurhistorische boeken. De collectie groeide gestaag door middel van schenkingen en aankopen die waren mogelijk gemaakt door de bijdragen van de leden van het genootschap. Al gauw beschikte de bibliotheek over prachtwerken van Conrad Gessner, Ulisse Aldrovandi, Georg Rumphius, Maria Sibylla Merian, Albertus Seba, John Gould en vele anderen. Een bijzondere aanwinst was de *Atlas de Zoölogie* van de Utrechtse hoogleraar Theodoor van Lidth de Jeude, een verzameling die onder de handen van Robert Maitland, conservator van Artis, zou uitgroeien tot een collectie van circa 60.000 afbeeldingen van dieren. Deze collectie staat nu bekend als *Iconographia Zoologica* en is grotendeels digitaal beschikbaar via *Wikimedia commons*.

Bibliotheek en museum

Dertig jaar na de oprichting van het genootschap kreeg de bibliotheek een eigen gebouw. Het werd ontworpen door de architect Gerlof Salm. De boeken werden geplaatst in de bovenzaal van het pand. In 1872 was het oorspronkelijke gebouw al drie keer zo groot als in 1868. De bovenzalen van de andere twee delen deden lange tijd dienst als museum (onder andere voor etnografie en Nederlandse fauna). Op de begane grond waren de stallen voor diverse soorten hoefdieren.

Gered door gemeente en provincie

Toen het Amsterdamse Athenaeum Illustre in 1877 de status van universiteit kreeg, zorgde de gemeente Amsterdam ervoor dat de collecties van Artis ingezet konden worden voor het academische onderwijs en onderzoek. De samenwerking tussen de universiteit en het genootschap *Natura Artis Magistra* verliep niet altijd even vlekkeloos. Daar kwam enige verandering in toen mede door de wereldwijde crisis aan het einde van de jaren 1920 het genootschap in zwaar weer raakte. De financiële situatie was in 1939 zo slecht dat Artis failliet dreigde te gaan. De gemeente Amsterdam en de provincie Noord-Holland namen toen met uitzondering van de levende dieren alle bezittingen over voor een bedrag dat net zo hoog was als de schulden. De collecties van de bibliotheek en het museum werden in beheer overgedragen aan de Universiteit van Amsterdam.

Nieuwe initiatieven

De Artis Bibliotheek was een tijdlang onderdeel van de faculteitsbibliotheek Biologie, een tijd waarin ook de moderne onderzoekcollecties van de faculteit in het gebouw waren ondergebracht. In 2005, nadat Biologie was opgegaan in de Faculteit der Natuurwetenschappen, Wiskunde en Informatica en verhuisde naar het Amsterdamse Science Park, werd de oude collectie van de Artis Bibliotheek een van de Bijzondere Collecties van de UvA. En dat blijft dus zo, ook nu het gebouw weer van Artis is. Momenteel wordt de collectie vooral gebruikt voor het universitaire onderwijs en onderzoek en steeds vaker door studenten van kunstacademies. De verkoop van het gebouw stimuleert nieuwe initiatieven. Er worden interessante projecten ontwikkeld waarbij gepoogd wordt met gebruikmaking van de collecties de relatie tussen natuur, kunst en wetenschap nieuw leven in te blazen. De UvA-onderzoeksgroep *Natura Artis Magistra* bestaat al en een samenwerkingsproject met het Rijksmuseum, de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen en natuurlijk Artis, staat in de steigers. Het gebouw moet nog worden opgeknapt, maar de toekomst belooft veel goeds.

Hans Mulder
Conservator Artis Bibliotheek

Neanderthalerkaak of mensenskaak?

Gewoonlijk bestuderen paleontologen geen replica's. Maar toch, als het origineel verloren is gegaan, kan een goede en nauwkeurige kopie van het origineel nog waardevol zijn.

In de collectie fysische antropologie van het Universiteitsmuseum Utrecht bevindt zich zo'n waardevol afgietsel: een gipsen replica van een mogelijke neanderthalerkaak uit Nederlandse bodem.

Afwijkend patroon der kiezen

Het verhaal rond de mogelijke Nederlandse neanderthalerkaak begint in 1961, of eigenlijk 1957. Op 29 juni 1961 meldt "Het Nieuwe Dagblad" het volgende: "De directeur van het Antropologisch Instituut der R.U., te Utrecht is geneigd een in 1957 bij Ellewoutsdijk gevonden menselijke onderkaak, op grond van het afwijkend patroon der kiezen en het ontbreken van een kin-uitsteeksel, te houden voor de onderkaak van een Neanderthaler". Die directeur was prof. Huizinga (1929-2008), hoogleraar in de fysische antropologie aan de UU.

Opgezogen door een schelpenzuiger

De kaak was door een schelpenzuiger in de Westerschelde bij Ellewoutsdijk opgezogen en gevonden door de fossielenverzamelaar W.F.A. Guilonard. Helaas is Huizinga er nooit aan toegekomen om het bot goed te bestuderen. Toen hij het onderzoek jaren later weer wilde oppakken was de kaak inmiddels verloren gegaan. Huizinga had gelukkig drie afgietsels laten maken voor de collectie afgietsels van mensenfossielen van zijn instituut.

Ontbrekende kin

De destijds geopperde mogelijkheid dat het om een neanderthalerkaak zou gaan was intrigerend genoeg het onderzoek meer dan vijftig jaar later alsnog op te pakken, maar dan aan de hand van een van de replica's. De kaak is op twaalf onderscheidende Neanderthalerkenmerken onderzocht, waarvan een duidelijke ruimte achter de laatste kies en het opgaande deel van de kaak en het ontbreken van een naar voren stekende kin het meest opvallen.

Alleen de ontbrekende kin blijft overeind om de onderkaak toe te schrijven aan een Neanderthaler. De onderkaak loopt naar onder vlak af en buigt zelfs iets naar achter toe, een kaakvorm die bij de mens niet voorkomt.

Neanderthaler-DNA

Uit DNA-analyse is bekend dat Neanderthalers en mensen met elkaar kruisten (een tot drie procent van het genetisch materiaal van de Euraziatische populatie is van de Neanderthaler) en er is ook skeletmateriaal gevonden dat wijst op hybridisatie, met daarin maar liefst negen procent Neanderthaler-DNA. De opmerkelijke vorm van de kaak van Ellewoutsdijk kan dus verwijzen naar een kruising met Neanderthalers in eerdere generaties.

Paul Lambers

Conservator natuurhistorische collectie Universiteitsmuseum Utrecht

Terugblik Dijksterhuislezing

Op 13 oktober 2017 vond in het Academiegebouw van de Universiteit Leiden de 14de Dijksterhuislezing plaats, die werd uitgesproken door Scaligerhoogleraar Prof. dr. Erik Kwakkel.

Onder de titel "Academisch Erfgoed in het digitale tijdperk: Wat wil de gebruiker?" gaf prof. Kwakkel een kritische kijk op de beschikbaarheid en kwaliteit van digitaal erfgoed, vanuit de optiek van de gebruiker. Als boekhistoricus doet Kwakkel onderzoek naar Middeleeuwse handschriften, waarover hij veelvuldig publiceert via internet en social media.

In zijn lezing zette Kwakkel uiteen waar digitale bronnen aan zouden moeten voldoen om volwaardig onderzoek te kunnen doen. Zijn conclusie was dat er bij de Nederlandse Universitaire bibliotheken nog veel te winnen valt: voor de onderzoeker, maar zeker ook voor zichtbaarheid van de instellingen zelf.

Erik Kwakkel, foto: Monique Kooijmans

SAE symposium

Voorafgaand aan de Dijksterhuislezing werd het SAE-symposium georganiseerd. In het kader van het Leidse Aziëjaar was het onderwerp: Academisch erfgoed in een internationaal perspectief. Met als centrale vraag: hoe verhoudt het Nederlandse academisch erfgoed zich tot de rest van de wereld?

Kurt de Belder, bibliothecaris van de Universiteit Leiden heette iedereen welkom en gaf een korte toelichting op de Asian Library. Deze pas geopende bibliotheek was de aanleiding voor het Leidse Aziëjaar en kon voorafgaand aan het symposium worden bezocht met een rondleiding.

Steph Scholten, directeur van het Hunterian Museum & Art Gallery in Glasgow trapte het symposium af met een column, waarin hij een beeld schetste van ontwikkelingen op het gebied van de 'dekolonisatie' van bibliotheken en aanverwante instellingen in Europa. Daarna volgden drie presentaties, gevolgd door een discussie onder leiding van Steph Scholten.

Kurt de Belder opent het symposium, foto: Monique Kooijmans

Jos van Beurden, onderzoeker en auteur van het boek: 'Treasures in Trusted Hands' belichtte in zijn presentatie de ethische, maar ook praktische aspecten van het retourneren van objecten in Europese musea die afkomstig zijn uit voormalige koloniën. Er is volgens hem een groot grijs gebied van voorwerpen van onduidelijke herkomst, wat onderzoek naar die herkomst noodzakelijk en belangrijk maakt. Zo kan er onderscheid worden gemaakt tussen besmet bezit, bijvoorbeeld het resultaat was van diefstal of verovering en legitiem verkregen collecties.

In de presentatie van Gert Oostindie, directeur van het Koninklijk Instituut voor Land-, Taal en Volkenkunde (KILTUV) werd gesteld dat discussies over teruggave vaker over museumobjecten gaan, en minder over archiefcollecties en bibliotheken. Via digitalisering kunnen deze collecties in toenemende mate worden gedeeld met de landen van herkomst, zonder dat de collecties fysiek hoeven te verhuizen. Dit is iets waar binnen het KILTUV veel aan wordt gewerkt. Er zijn volgens Oostindie nog wel verschillende barrières te slechten op het gebied van taal en copyright.

Ten slotte belichtte Sarah Dellmann, onderzoekster aan de Universiteit Utrecht, de koloniale aspecten van glasdiavverzamelingen. Zij schetste hoe deze glasdiav's in Europa werden gebruikt voor publiekslezingen over de koloniale gebieden en dat onderzoek hiernaar inzicht kan geven in de beeldvorming over de koloniën.

Frank Meijer

Coördinator Stichting Academisch Erfgoed

Met dank aan Erik Geelen, TU Eindhoven

Vincent van der Vliet, foto: Monique Kooijmans

Bakeliet, Gandaham en een koninklijke prachttroffel

200 jaar UGent in 200 objecten

De Universiteit Gent viert dit jaar haar tweede eeuwfeest. Beeldvanger is een fotoboek waarin aan de hand van tweehonderd iconische voorwerpen uit de erfgoedcollecties een caleidoscopisch beeld wordt geschetst van deze door Koning Willem I opgerichte universiteit. De korte teksten springen door de jaren en zo ontstaat een levendig beeld van een met stad, land en wereld verweven instelling.

De voorwerpen zijn geselecteerd op aantrekkelijkheid en anekdotische potentie. Zo treffen we een *koninklijke prachttroffel* aan, waarmee in 1819 de eerste steen voor de Aula werd gelegd. Maar ook het roestige horloge van Gentenaar, alumnus en Nobelprijswinnaar Maurice Maeterlinck, die als schrijver deel uitmaakte van de Franstalige Vlaamse elite. Tussen de regels door is de taalstrijd terug te vinden in het boek. Na stevige strubbelingen schakelde de universiteit in 1930 definitief over op het Nederlands.

Ook zijn er sporen van het katholicisme in de collectie terug te vinden. Een curieus voorbeeld waar medische wetenschap en geloofsrituelen in elkaar overgaan is een metalen spuit die werd gehanteerd wanneer een bevalling dreigde mis te lopen. Om het ongeboren kind te vrijwaren van de erfzonde diende het in de baarmoeder via die spuit met wijwater gedoopt te worden.

De universiteit trok niet alleen studenten uit eigen land. Zo blijkt de belangrijkste Armeense dichter Daniel Varoujean in Gent letteren en politieke wetenschappen gestudeerd te hebben. In 1915 werd hij slachtoffer van de Ottomaanse genocide. Het boek besteedt aandacht aan de *pataticulture*. De genetische gemanipuleerde patatten van de UGent veroorzaakten in 2011 een ideologische 'aardappelenveldslag'. Elf jaar daarvoor had kunstenaar Jan Fabre al voor een andere voedselrel gezorgd door de zuilen van de Aula te omwikkelen met 630 kilo Gandaham. Toen de ham na een week begon te rotten, stonk de tempel der wetenschap een uur in de wind, maar er ontstond wel een prachtig rood-witmarmeren patina.

Het boek besteedt ook aandacht aan innovaties, zoals die van eredoctor Leo Baekeland (1863-1944). Deze chemicus had patent op het naar hem vernoemde Bakeliet, het allereerste, zwarte plastic dat we kennen van antieke radio toestellen en telefoons. Aan dit voorbeeldig gefotografeerde boek werd meegewerkt door de ook in SAE-kringen bekende fotograaf Benn Deceuninck, die helaas kort na het verschijnen overleed.

Joep Huiskamp
Technische Universiteit Eindhoven

UNESCO erkent Leidse Panji-verhalen als werelderfgoed

UNESCO heeft de unieke collectie van meer dan 250 eeuwenoude verhalen over de mythische Javaanse prins Panji, beheerd door de Universitaire Bibliotheken Leiden (UBL), erkend als werelderfgoed.

De Leidse collectie is samen met de collecties Panji-verhalen van de nationale bibliotheken van Indonesië, Maleisië en Cambodja ingeschreven in het UNESCO Memory of the World Register. De UBL is UNESCO dankbaar voor deze buitengewoon eervolle toekenning. Het Memory of the World Register bevat documentair erfgoed dat van uitzonderlijke betekenis is voor de wereld. De UBL beheert reeds twee documenten met UNESCO-status: La Galigo (2011) en Babad Diponegoro (2013).

Mythische prins

Panji-verhalen zijn populaire verhalen uit Java met als hoofdfiguur prins Panji. De verhalen gaan altijd over een prins en een prinses, liefde en avontuur. Soms enorm ingewikkeld met naamsveranderingen, maskerades, incarnaties en gedaanteverwisselingen. De Panji-verhalen worden uitgebeeld in teksten, theater en wajang.

Er zijn tientallen Panji-verhalen bekend in verschillende talen, waaronder Javaans-Balinese, Javaans, Maleis, Balinese, Sasaks, Sundanees, Acehs en Buginees. De Panji-verhalen zijn ontstaan in Oost Java en verspreid over een groot gebied van Indonesië tot aan Maleisië, Cambodja en Thailand. Hun populariteit is te danken aan de flexibiliteit van het verhaal dat eenvoudig aan te passen is aan lokale tradities.

Van leeszaal naar digitaal

De Panji-verhalen zijn unieke handgeschreven stukken in allerlei soorten, maten en in verschillende talen. Deze zijn nu nog alleen te raadplegen op de leeszaal van de Bijzondere Collecties van de UBL. Door de Panji-verhalen te digitaliseren kunnen wij ze wereldwijd gratis via open access beschikbaar stellen voor onderzoek en onderwijs. Bestudering van deze Panji-verhalen levert vele nieuwe inzichten op over de geschiedenis, literatuur en cultuur van Zuidoost-Azië. Voor het digitaliseren van de Panji-verhalen is door de UBL een crowdfundingactie gehouden.

Erik Weber
Communicatieadviseur Universitaire Bibliotheken Leiden

Panji-manuscript (Or. 1709) in de Maleise taal. In aangepast Arabisch schrift (Jawi), uit 1821. Collectie UBL

Tilburg University publiceert Kleine Encyclopedie over 90-jarig bestaan

Ter gelegenheid van de 90e verjaardag heeft Tilburg University een Kleine Encyclopedie gepubliceerd over haar eigen geschiedenis, met historische hoogtepunten, boegbeelden, allerlei data en universitaire wetenswaardigheden.

Het 312 pagina's tellende boekwerk bevat in alfabetische volgorde ruim 250 lemma's, korte stukken over een scala aan onderwerpen. Over bijvoorbeeld afgestudeerden, bezettingen, de campus, de gebouwen, eerste vrouwelijke wetenschappers, de Karl Marx Universiteit, onderzoek, studenten, 31 rectores magnifici, de Vrienden van Cobbenhagen en het Warandebos. Er is ruim aandacht voor de connectie met de stad Tilburg en met de stedelijke instellingen, voor de ontwikkeling van de campus en de kunstcollectie van de universiteit, dat alles verlevendigd met zo'n 270 afbeeldingen. Ook is een historische tijdlijn opgenomen, met de belangrijkste data in de geschiedenis van de universiteit. De Nederlandstalige encyclopedie is, met het oog op de groeiende internationalisering van de universiteit, voorzien van een Engelstalige brief history.

Kleine Encyclopedie, Tilburg University, 1927-2017
Samenstelling: Pieter Siebers
Uitgever: Tilburg University en Stadsmuseum Tilburg
In beperkte oplage verkrijgbaar in de Tilburgse boekhandels voor € 12,95.

Tentoonstelling Bloot of Bedekt

25 januari t/m 27 mei 2018
Wat is bloot? Een onthulde enkel, een been, van top tot teen? Tussen bedekken en onthullen bestaan vele nuances. Ieder mens heeft daarover eigen opvattingen. Persoonlijke keuzen worden versterkt door culturele verschillen. En de blik van de buitenstaander is niet steeds waardenvrij. Dat ook de verbeelding niet altijd met de werkelijkheid strookt is te zien in de foto's, boeken en prenten op de tentoonstelling. Naakt als protest, als straf, als viering van de vrijheid, als religieus gebod of als teken van onschuld, het komt allemaal aan bod.

UNIVERSITEIT LEIDEN
Universiteitsbibliotheek
Witte Singel 27, Leiden
www.bibliotheek.universiteit leiden.nl

Heropening Rijksmuseum Boerhaave

Op vrijdag 15 december vond de feestelijke heropening plaats van Rijksmuseum Boerhaave in Leiden. Minister van OCW Ingrid van Engelshoven, Nobelprijswinnaar Ben Feringa en illusionist en arts Victor Mids luidden een nieuw tijdperk in voor het museum.

Wat is er veranderd? Drie zaken: een thematische indeling, minder messing en glas en meer vlees en bloed. En uitstapjes naar het front van de wetenschap via de aanwezigheid van innovatieve bedrijven en instellingen.

De collectie vormt de ruggengraat van het museum en werd door Times 'one of the most important science and medical history collections in the world' genoemd. Om die collectie tot leven te wekken bij een breed publiek, jong én oud, is hij multimediaal vormgegeven. Met filmpjes, foto's, audiofragmenten met patiënten-verhalen, digitale magazines, spellen en replica's waar je als bezoeker zelf mee aan de slag kan. Ook komen wetenschappers van nu aan het woord, zoals Erik Verlinde, Ewine van Dishoeck en Ben Feringa, die laten zien dat nieuwsgierigheid, lef, creativiteit, doorzettingsvermogen en een portie geluk voor Christiaan Huygens niet anders waren dan voor toppers van nu. En met de aanwezigheid van innovatieve bedrijven en instellingen zoals QuTech, ASML, Airbus, Sanquin en Galapagos, kunnen we de wetenschap van vandaag en morgen laten zien en nog sterker duidelijk maken hoe wetenschap van waarde is voor ons dagelijks leven.

Anita Almasi
Marketing- en communicatieadviseur Rijksmuseum Boerhaave

Boven: Anatomisch Theater, onder: Kantekenkabinet, foto's @ Rijksmuseum Boerhaave

Met ingang van januari 2018 is op de website van de SAE een actuele, uitgebreide agenda te raadplegen. In de nieuwsbrieven staat voortaan een beknopt overzicht van deze agenda.

www.academischerfgoed.nl/agenda/

Agenda

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Bijzondere Collecties

Oude Turfmarkt 129, Amsterdam

Pentekeningen van Gemma van Schendelen

T/m 14 februari 2018

In de Artis Bibliotheek, Plantage Middenlaan 45-45 A, 1018 DC Amsterdam.

ALLARD PIERSON MUSEUM

Oude Turfmarkt 127, Amsterdam

Crossroads. Reizen door de middeleeuwen

T/m 11 februari 2018

Live restauratie mummiekist

T/m 18 maart 2018

VRIJE UNIVERSITEIT

Universiteitsbibliotheek

De Boelelaan 1105, Amsterdam

Franeker academisch drukwerk uit de Postma-Gosker-Bibliotheek

23 januari t/m 31 maart 2018

TU DELFT LIBRARY

TU Delft Aula Congrescentrum

Mekelweg 5

2628 CC, Delft

Rise of a Campus

1 december t/m eind academisch jaar 2017-2018

RIJKSUNIVERSITEIT GRONINGEN

Universiteitsmuseum

Oude Kijk in 't Jatstraat 7a, Groningen

Gelukkig Gezond. Histories of Healthy Ageing

T/m 15 juli 2018

UNIVERSITEIT MAASTRICHT

Universiteitsbibliotheek

Grote Looiersstraat 17, Maastricht

Maastricht Antiquarian Book & Print Fair (MABP)

9 maart t/m 11 maart 2018

TILBURG UNIVERSITY LIBRARY

Brabant-Collectie, Library Building, niveau 0

Warandelaan 2

5037 AB Tilburg

Expositie 'Papieren Juweeltjes'

4 november 2017 t/m 4 februari 2018

UNIVERSITEIT LEIDEN

Universiteitsbibliotheek

Witte Singel 27, Leiden

Bloot of Bedekt

25 januari 2018 t/m 27 mei 2018

MUSEUM BOERHAAVE

Lange St. Agnietenstraat 10

2312 WC Leiden

Nieuwe opstelling

Doorlopend

Rijksmuseum Boerhaave is heropend en heeft een nieuwe vaste presentatie.

Rijk van Rotzooi in Friesland

T/m 4 maart 2018

Deze tentoonstelling is ontwikkeld door Museum Boerhaave en is te zien in het Fries Museum, Leeuwarden.

UNIVERSITEIT UTRECHT

Universiteitsbibliotheek

Heidelberglaan 3, Utrecht

Kindercolleges voor echte onderzoekers!

T/m 3 maart 2018

SONNENBORGH MUSEUM & STERRENWACHT

Zonnenburg 2, Utrecht

www.sonnenborgh.nl

Spoorzoeken op Mars

Doorlopende tentoonstelling

Meten = weten!

Het observatorium van Buys Ballot

Doorlopende tentoonstelling

Sterrenkijkavonden op Sonnenborgh

Vanaf 15 september 2017

COLOFON

De Stichting Academisch Erfgoed is een samenwerkingsverband van de Universiteit van Amsterdam, Technische Universiteit Delft, Technische Universiteit Eindhoven, Rijksuniversiteit Groningen, Universiteit Leiden, Universiteit van Maastricht, Radboud Universiteit Nijmegen, Tilburg University, Universiteit Utrecht, Vrije Universiteit Amsterdam en Wageningen UR. Museum Boerhaave is geassocieerd lid.

De deadline van nummer 50 is 6 april 2018
 Redactie: Davita van der Woude (redactie@academischerfgoed.nl)
 Eindredactie: Jannemieke van Dieren
 Agenda: Steven Hagers (agenda@academischerfgoed.nl)
 Redactieadres: Postbus 19185, 1000 GD Amsterdam
 E-mail: sae@uva.nl | www.academischerfgoed.nl
 Grafisch ontwerp: Studio Black BV
 ISSN 15696154